

[This question paper contains 4 printed pages.]

Your Roll No.....

Sr. No. of Question Paper : 6113

J

Unique Paper Code : 2132103602

Name of the Paper : SANSKRIT COMPOSITION AND
COMMUNICATION, DSC

Name of the Course : B. A. (Honours) SANSKRIT, UGCF NEP 2022

Semester : VI

Duration : 3 Hours

Maximum Marks : 90

Instructions for Candidates:

1. Write your Roll No. on the top immediately on receipt of this question paper.
2. Unless otherwise required in a question, answers should be written either in **Sanskrit** or **In Hindi** or in **English**, but the same medium should be used throughout the paper
3. All questions are compulsory.

विद्यार्थियों के लिये निर्देश:

1. इस प्रश्नपत्र के मिलते ही ऊपर दिये गये निर्धारित स्थान पर अपना अनुक्रमांक लिखिये।
2. अन्यथा आवश्यक न होने पर, प्रश्नपत्र के उत्तर संस्कृत या हिन्दी या अंग्रेजी किसी एक भाषा में दीजिए परन्तु सभी प्रश्नों का माध्यम एक ही होना चाहिये।
3. सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

1. द्वितीया विभक्ति सम्बन्धी नियमों को सोदाहरण स्पष्ट कीजिए। 5
Explain with examples the rules of द्वितीया विभक्ति.
अथवा (OR)
सम्प्रदान और अधिकरण कारकों का उदाहरण सहित वर्णन कीजिए
Description with example सम्प्रदान and अपादान karkas.
2. शतृ और शानच् प्रत्ययों को उदाहरण सहित स्पष्ट कीजिए 5
Explain with example शतृ and शानच् suffixes.
3. वाच्य से क्या अभिप्राय है? वाच्य के भेदों को सोदाहरण स्पष्ट करें। 10
What is the voice? Explain Types of voice with examples.

अथवा (OR)

निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच वाक्यों में वाच्य परिवर्तन कीजिए:

Change the voice in any five of the following sentences:

- (i) बालकाः पुस्तकानि पठन्ति ।
- (ii) अहं फलं खादामि ।
- (iii) छात्रेण हस्यते ।
- (iv) सः फलं खादति ।
- (v) सीतया फलानि खाद्यन्ते ।
- (vi) ईश्वरः सर्वान् पश्यति ।
- (vii) मया पाठाः पठ्यन्ते ।
- (viii) यूयं पत्रं लिखथ ।

4. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच वाक्यों में सूत्र निर्देशपूर्वक विभक्ति का कारण बताइए:

10

Explain the reason of the Vibhakti in underlined words in any five of the following sentences:

- (i) गां दोग्धि पयः ।
- (ii) छात्राः अध्ययनं कुर्वन्ति ।
- (iii) लेखकः हस्तेन लिखति ।
- (iv) सज्जनः ग्रामात् आयाति ।
- (v) नृपः भिक्षुकाय धनं ददाति ।
- (vi) मातुः स्मरति ।
- (vii) कटे आस्ते ।
- (viii) लक्ष्म्या हरिः सेव्यते ।
- (ix) क्रीडकाः क्रीडाक्षेत्रे क्रीडन्ति ।

5. उचित प्रत्ययों के प्रयोग द्वारा किन्हीं पाँच रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए:

5

Fill up the blanks of any five of the following with suitable suffixes:

- (i) सः गृहंपठित (गम्+क्त्वा)
- (ii) छात्राः विद्यालयं गच्छन्ति (पठ्+तुमुन्)
- (iii) लेखिकाः लिखन्ति (पठ्+शतृ)
- (iv) सेवकःगच्छति (सेव्+शानच्)
- (v) छात्रेण पुस्तकं(पठ्+क्त)
- (vi) विष्णुः विश्वं(कृ+क्तवत्)
- (vii) लोभंईश्वरं भज (परि+त्यज् +ल्यप्)
- (viii) मया ग्रन्थः(पठ्+तव्यत्)

6. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच वाक्यों को शुद्ध कीजिए:

5

Correct any five of the following sentences:

- (i) सैनिकाः राष्ट्रस्य रक्षति ।
- (ii) तौ कन्दुकेन क्रीडति ।
- (iii) ते पत्रम् लिखावः ।
- (iv) अहं भोजनं कुर्वन्ति ।
- (v) मम मोदकं रोचते ।
- (vi) अजा दुग्धं दोग्धि ।
- (vii) मनः सत्यात् शुद्धयति ।
- (viii) गृहस्य बहिः वृक्षाः सन्ति ।

7. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच वाक्यों का संस्कृत भाषा में अनुवाद कीजिए:

5x 2 = 10

Translate in Sanskrit language any five sentence of the following:

- (i) बुद्धि ही बल से श्रेष्ठ है ।
- (ii) आप सब हमारे साथ संस्कृत पढ़ें ।
- (iii) बहन! आज आने में देर क्यों हुई ।
- (iv) सदाचार से विश्वास बढ़ता है ।
- (v) हम सब भारत के नागरिक हैं ।
- (vi) मानव जीवन को संस्कारित करना ही संस्कृति है ।
- (vii) वे लोग घर पर क्या करेंगे ।
- (viii) मंदिर के चारों ओर भक्त हैं ।

8. निम्न में से किसी एक का हिन्दी अथवा अंग्रेजी में अनुवाद कीजिए:

10

Translate any one of the following paragraphs into Hindi or into English:

एकस्मिन् ग्रामे एकस्य ब्राह्मणस्य आम्राणाम् एकम् अतिविशालम् उद्यानम् आसीत्। एकदा तस्य समीपे एकः युवकः आगच्छत्, अप्रार्थयत् च स्वभृत्यभावम्। तस्य विपन्नताम् अवस्थां विचार्य ब्राह्मणेन सः युवकः स्व-उद्यानस्य रक्षणार्थं नियुक्तः। तदनन्तरं दत्तचित्तः सः तस्य उद्यानस्य अवेक्षणं रक्षणं च करोति स्म। एवं बहूनि वर्षाणि व्यतीतानि। सः युवकः उद्याने खलु एकस्मिन् स्थले निर्मितायां पर्णशालायाम् एव वसति स्म, तन्मयभावेन स्वकर्तव्यं करोति स्म। ब्राह्मणः अपि तस्य समर्पणभावेन अतिप्रसन्नः आसीत् एकदा ब्राह्मणस्य समीपे तस्य घनिष्ठः मित्रम् आगच्छत्। तं मित्रं सः ब्राह्मणः स्व उद्यानम् आनयत्। उद्यानं गत्वा सः तं युवकं शय्या-प्रसारणाय मधुराणि फलानि च आनेतुम् आदिदेश। पर्णशालायाः बहिर्भागे शय्यां प्रसार्य सः युवकः विनम्रभावेन शीतलं जलमपि पानार्थम् आनीतवान्। ततः सः आम्राणि आनेतुम् अगच्छत्। अति प्रयत्नेन सः कानिचित् पक्वानि फलानि गृहीत्वा ब्राह्मणस्य समीपम् आगतवान्। जानि कन्सर्वाणि तत्र स्थिते जलपात्रे प्रक्षाल्य स्व स्वामिनः समक्षे प्रस्तुतवान्।

अथवा (OR)

कश्चन व्याधः आसीत्। सः एकदा मृगयार्थं वनं गतवान्। बहुकालानन्तरं सः एकं वराहं दृष्टवान्। तं लक्ष्यीकृत्य सः बाणप्रयोगं कृतवान्। वराहस्य शरीरे महान् व्रणः जातः। व्रणितः वराहः कोपेन व्याधस्य उपरि आक्रमणं कृतवान्। स्वीयाभिः तीक्ष्णाभिः दंष्ट्राभिः तस्य शरीरं विदीर्णवान्। तेन व्याधः मृतः।

बाणप्रहारवेदनया वराहः अपि मृतः । तस्मिन् एव वने कश्चन शृगालः आसीत् । सः अतीव लुब्धः । सः शृगालः आहारान्वेषणं कुर्वन् तत्र एव आगतवान् । व्याधस्य वराहस्य च मृतं शरीरं सः दृष्टवान् । तत् दृष्ट्वा सः चिन्तितवान् - 'अद्य मम दैवम् अनुकूलम् अस्ति । यथेष्टम् आहारः विनायासं लब्धः । एषः आहारः बहुदिनानां कृते पर्याप्तः भविष्यति । अतः प्रतिदिनम् अपि किञ्चिदेव खादामि' इति ।

9. निम्नलिखित में से किसी एक विषय पर संस्कृत भाषा में निबन्ध लिखिए: 20
Write an essay on the following topics in Sanskrit language:

वेदानां महत्त्वम्, भारतीया संस्कृतिः, उपमा कालिदसस्य, संस्कृतभाषाया महत्त्वम् ।

10. निम्नलिखित में से किसी एक विषय पर संस्कृत भाषा में निबन्ध लिखिए: 10
Write an essay on the following topics in Sanskrit language:
आतङ्कवादः, जलवायुपरिवर्तनम्, सङ्गणकस्य उपयोगिता, मम प्रिय क्रीडा ।